

Svinnegarnsviken

Hösten är på väg till Fagerudd. Foto: StigF

2 Funktionärer

3 Ledare

4 Organisation

5 Aktiviteter vintern 2021/22

6 Resor våren 2022

7 Profilen

8 Datorer V

9 Bedrägerier XI

10-11 Att vara lärare

12 Annonser

13 Recensioner

14-15 Studieprogram

16 Covid-19 till sist?

17 Läkemedel

18 Hemliga resan, Fjärdhundra

19 Majs kåseri

20 Den gamla bilden, KPR

21 Vad hände år noll?

22 Märta's klurigheter

23 Smålandsresa

Redaktions- kommittén	Inger Rosén Hansson, ansvarig utgivare		inger.rosenhansson@telia.com
	Stig E. Forshult, redaktör	070 531 5388	stigforshult@gmail.com
	Maj Kinnbo	073 949 1551	maj.kinnbo@hotmail.com
	Carl-Erik Lind	070 735 2274	calle.ingrid@gmail.com
	Sven-Olof Johansson, annons	070 211 5076	johansson85@hotmail.com

Funktionärer	telefon
Bordtennis, Tommy Axné	073 800 3013
Boule, Pia Rosenberg	073 680 4727
Bowling, Anita Lund	0171 413 097
Bridge, Barbro Sandberg	073 681 5523
Friskvård, Sven-Olof Johansson	070 211 5076
Läkemedelsombud, <i>vakant</i>	
Programkommitté, Anita Nehler	070 660 1757
Redaktör, Stig Forshult	070 531 5388
Rekrytering, Karin Berkö	072 240 1002
Resekommitté, Lisbeth Broström	070 287 4894
Studiekommitté, Pia Rosenberg	073 680 4727
Valberedning, Barbro Larsson	070 361 5866
Västanvind, Heidi Rosén	0171 388 36
Webbansvarig, Gunnar Tallnäs	076 817 0191
Kommunala Pensionärsrådet, KPR	
Carl-Erik Lind	070 735 2274
Enabygdens bankgironummer:	5947-0559
Enabygdens swishnummer:	123 230 8906
Organisationsnummer:	802 447-9597

Avgiften vid månadsmöten, 70 kr, inkluderar underhållning, förtäring och information. Ska betalas av samtliga närvarande.

Vi är tacksamma om ni som ändrar namn adress, telefonnummer eller e-postadress, meddelar detta till Inger Rosén Hansson, telefon 070-523 1458 alt. mejl till inger.rosenhansson@telia.com

Adress, telefon och mail:

SPF Seniorerna Enabygden
Källgatan 1 B, 749 35 Enköping
Enabygden: stigforshult@gmail.com
Hemsidan: gunnar.tallnas@gmail.com

Enabygdens hemsida:

www.spfseniorerna.se/enabygden

Klicka vidare på "Tidningen Enabygden" och sedan på "Läs tidningen".

STYRELSEN, ordinarie	telefon	mail
Inger Rosén Hansson, ordf.	070 523 1458	inger.rosenhansson@telia.com
Pia Rosenberg, vice ordf.	073 680 4727	pia.rosenberg52@gmail.com
Stig Hallgren, sekreterare	070 394 7281	stighallgren123@gmail.com
Anita Nehler, vice sekr.	070 660 1757	anita.nehler@hotmail.com
Reine Fredengrener, t.f. kassör	070 540 3630	reine@elstop.se
Karin Berkö	072 240 1002	karinb.berk6@gmail.com
Sven-Olof Johansson	070 211 5076	johansson85@hotmail.com

Vår ordinarie kassör Kenneth Löthegård avled hastigt den 3 september 2021

Ersättare saknas

Revisorer

Lars Wallander	070 314 6850	larswa1111@gmail.com
Glen Ärnils	070 532 8479	glen.arnils@mbox.lidnet.se
Monica Sahlén, ersättare	070 547 6544	monica.sahlen40@gmail.com

Styrelsemöten hålls preliminärt på måndag den 6/12, 3/1 och 7/2, normalt kl 10.00. Årsmötet 2022 hålls fredag den 11 februari, kl 14 i Kyrkans Hus. Handlingar finns på hemsidan och Kryddgården från 4 februari. Expeditionen på Kryddgården, Källgatan 1 B håller tills vidare stängd, eftersom kommunen vägrar att låsa upp ytterdörren. Ring eller mejla istället. Se kontaktuppgifter ovan.

Inger har ordet

Då jag skriver detta är det den 4 november. Under de kommande dagarna, allhelgonahelgen, har vi anledning att minnas våra nära, familjemedlemmar, släktingar, vänner och bekanta, som lämnat oss. Kanske söker vi oss till kyrkor, kapell, kyrkogårdar och minnesplatser för att tända ljus eller pynta med kransar och blommor. Det anordnas minnesstunder med mycken sång och musik. Vi saknar dem, som vi inte har hos oss längre.

Det känns positivt att vi nu kan genomföra månadsmöten, studiecirklar och andra olika aktiviteter med viss anpassning. Det märks i många sammanhang att vi har ett uppdämt behov av att träffas, umgås och prata. Digitala träffar är bra i vissa situationer, men nog är det mycket trevligare att träffas ”på riktigt”. Pandemin är dock inte över, men vi får verkligen hoppas, att vi slipper ytterligare ”vågor” med ökad smittspridning och

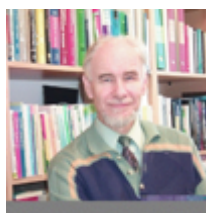
svår sjukdom. Vi kommer alldeles säkert också att utsättas för säsongsinfluensa under den kommande vintern. Det är lätt att bli orolig och nedstämd! Vad kan vi då göra? Vi måste även i fortsättningen vara försiktiga samt vaccinera oss. Vi som är 65+ kommer under den närmaste tiden att kallas till att få en tredje vaccindos mot covid19. Glöm inte heller bort den årliga vaccineringen mot säsongsinfluensan!

Snart är det dags att skriva verksamhetsberättelser för det gångna året. Det gäller då att verkligen tänka efter vad vi har gjort. Flera gånger blir jag osäker på under vilket år olika händelser har inträffat. Åren 2020 och 2021 flyter ihop på något sätt i minnet! En märklig tid som vi gått igenom!

Detta är det sista numret av medlemstidningen *Enabygden* för år 2021. Jag vill passa på tillfället att tacka er alla för det gångna året och önskar er en GOD JUL och GOTT NYTT ÅR!

Inger Rosén Hansson

Redaktören

Äntligen släpper den seglivade pandemin covid-19 sakta sitt grepp. Det beror helt på den omfattande vaccineringen av nästan hela befolkningen. Att världen har lyckats ta fram flera vaccin på cirka ett år är en enorm bedrift som emellertid beror på flerårig tidigare grundforskning, minst sedan 1987. Allt har sålunda genomförts under minutlös kontroll, vilket ibland ifrågasätts. Utan decennier av tidigare forskning hade processen gått betydligt långsammare. Nu hoppas jag att alla som får chansen också tar den och låter vaccinera sig. Det kommer vi alla, ung som gammal att tjäna på.

Långsamt har de många restriktionerna mildrats och nu vågar i alla fall jag mig ut i samhället igen även om jag är fortsatt försiktig och trots vaccinering håller avstånd till andra så gott jag kan.

Jag har t.o.m. varit en sväng till Bålsta och där fått se pensionärstillhållet *Skeppsgården*. Eventuellt ska jag senare hålla en studiecirkel för SPF Seniorerna Håbo och PRO i de fina lokalerna.

Det är bara att gratulera våra vänner i Håbo kommun till deras nya lokus i en ombyggd förskola. Drygt 800 kvm att hålla hus i tillsammans med PRO och Bålsta finska förening. Lokalerna har samlingssal för 150 pers, café, kök, grupprum, datasal, kontor m.m. Här ligger Enköping långt i lä. Istället försöker vår kommun att stänga oss ute från de få lokaler som vi hittills har disponerat.

Detta kommer att vara mycket olyckligt för oss och på sikt även för kommunen, när behovet av vård och omsorg förväntas öka. Tänk om! Det måste finnas mycket bättre sätt att lösa de uppkomna lokalproblemen utan att förstöra för oss.

StigF

Välkomna med egna bidrag till *Enabygden*. Läsartexter och inte minst bilder är uppskattade. Skicka gärna en bild med några kommentarer. Då kan vi ringa upp för att få hela historien. Det finns säkert många som gillar att skriva lyrik. Så varför inte skicka in kvartalets dikt. Välkomna!

Eller kanske vill du ha ett eget foto på *Enabygdens* första sida. En vinter- eller vårbild för nr 1 och en försommarbild för nr 2, 2022. Kanske kan det t.o.m. bli ett litet pris!

Presstopp för *Enabygden* nr 1, 2022 är efter årsmötet på **fredag den 11 februari / StigF**

NUVARANDE OMRÅDESGRUPPER

Områdesgrupp 1, 11/3 Kontakt:
Elisabeth Andersson, tel 072 738 6760
e-post: reisandersson@gmail.com.
Jan-Olov Andersson och Sten-Olov
Björbrand ingår också i gruppledningen.
Området omfattar medlemmar boende på
landsbygden utanför Enköpings stad.

Områdesgrupp 3, 8/4 Kontakt:
Berit Bergman, tel 0171 272 53
Fanna (Svampgatorna), Korsängen,
Bergvreten, Husberg, Gånsta, Stenvreten,
Bredsand, Åkersberg.

Områdesgrupp 4. Kontakt: Vakant
Vilka kan ställa upp här? Ni är efterlängtrade!
Centrala Enköping, Kungsgatan, Östra
Ringgatan, Lilla Vägen, Sandgatan öst,
Tullgatan, Munksundsgatan, Kryddgårds-
gatan, Korsängsgatan och gator som korsar
dessa.

Områdesgrupp 5, 10/12 Kontakt:
Kurt Pettersson, tel 070 320 4172
e-post: kurt.3702@gmail.com.
Enköping sydväst, Gröngarn, Munksundet,
Lillsidan, Västerleden, Galgvreten.

Områdesgrupp 6, 14/1 Kontakt:
Pia Rosenberg, tel 073 680 4727
e-post: pia.rosenberg52@gmail.com.
Romberga, Enögla, Drottninggatan,
Bangårdsgatan, Linbanegatan, Långgatan
norr, Bergsgatan, Fjärdhundragatan norr,
Lillängsgatan.

Områdesgrupp 7, 11/2 Kontakt:
Eva Armholt, tel 070 238 2628
e-post: eva.armholt@gmail.com
Långgatan södra delen, Fjärdhundragatan
söder, Hägnadsvägen, Sandgatan väst,
Torggatan väst, Västra Ringgatan,
Lillebergsgatan, Kyrkogatan

Politik

SPF Seniorerna är en partipolitiskt neutral organisation. Men vi är ändå mycket beroende av det politiska spelet både lokalt och på riksnivå med partiledarval, budget, regeringsbildning, omsorg, sjukvård, pensioner m.m.

I kommunerna finns Kommunala pensionärsråd, KPR, där ärenden som rör pensionärer ska behandlas i så god tid att det finns möjlighet att få ändring av dåligt genomtänkta planer.

Tyvärr har vi här en hel del övrigt att önska i Enköping, trots att både PRO och SPF Seniorerna gör vad vi kan. Men det är inte lätt, när KPR ibland används som informationskanal om vad som redan är bestämt istället för till diskussion inför kommande beslut.

Adressändring

Du som har mejl kan vid behov själv ändra dina kontaktuppgifter, telefon m.m. på hem-sidan www.spfseniorerna.se/inloggningssida. Där går du vidare till "Mina sidor" (uppe till höger) med hjälp av personnummer och lösenord. Sedan är det bara att uppdatera alla uppgifter som inte stämmer. Följ anvisningarna om du saknar lösenord.

Info från Enabygden

Aktuell information om vår egen förening finns på www.spfseniorerna.se/enabygden. Här hittar du våra aktivitetsprogram, studieprogram, reseprogram och annat matnyttigt. Ta för vana att kolla där någon gång i veckan.

Viktiga telefonnummer

SOS alarm	112	Polisen	114 14
Vårdguiden	1177	Husläkarcentrum	0171 417 300
Hemtjänst		Kontaktcenter	0171 625 425
Kvinnojouren	0171 440 242	Brottsofferjouren	0171 262 06
Jourhav. medmänn.	08 702 1680	Röda Korset, stöd	0771 900 800
Äldrelinjen	020 222 233	Färdtjänst	0171 625 920
		Kvinnofridslinjen	020 505 050
		Taxi	0171 440 000

AKTIVITETER och MÖTEN, vintern 2021/22

I samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan

Covid19-pandemin har lugnat ner sig och de flesta restriktioner är borta. Men smittan finns kvar, vilket vi tvingas ta betydande hänsyn till när vi genomför våra aktiviteter under ansvar. Därför gäller följande:

1) **Antalet** närvarande är **begränsat** till alla aktiviteter, främst av utrymmesskäl. Se respektive aktivitet.

2) **Anmälan krävs** till alla aktiviteter. via telefon, sms eller mail till någon i **programkommittén**

Denna består nu av Anita Nehler, 0171 33 550, 070 660 1757, anita.nehler@hotmail.com, Pia Rosenberg, 073 680 4727, pia.rosenberg52@gmail.com, Solveig Zander, 070 241 0227, solveig.zander@outlook.com, Håkan Pilqvist, 070 626 8777, hpilqvist@gmail.com och Ann-Katrin Sandelin, 070 496 1375, asandelin@yahoo.se. Det går att betala i förväg med swish eller bankgiro.

Fredag 10 december, kl 14.00 i Kyrkans Hus Månadsmöte

Entré: 70 kr, fika ingår

Luciatåg med elever från **Robinsonskolan** under ledning av **Anna Åkerberg**. Högst 100 pers. Arb.grupp 5 tjänstgör, grupp 6 ses en timme före.

Tisdag 14 december, kl 12.00 på Novisen Jullunch på Novisen

Vi äter jullunch på Novisen. Ingen måltidsdryck ingår men restaurangen har fullständiga rättigheter. Pris 215 kr exkl. dryck

Beställning och betalning av allt görs samtidigt vid restaurangens beställningsdisk.

Fullbokat och kö! Högst 70 pers.

Fredag den 14 januari, kl 14.00 i Kyrkans hus Månadsmöte

Entré 70 kr inkl. kaffe/macka

Besök från **Läkarhuset** (f.d. dr Wahlund) **Enköpings äldremottagning**. Dr **Camilla Nicander** och medarbetare berättar om verksamheten.

Högst 100 pers.

Arbetsgrupp 6 tjänstgör, grupp 7 ses 1 tim före.

Torsdag 20 januari, kl 14.00 i Mel's garage

Vi tittar på alla fina gamla bilar, fikar och umgås.

Anmälan till Håkan Pilqvist. Beställ gärna samtidigt Mel's goda räkmacka och njut av den medan ägarna berättar. Högst 30 pers,

Fredag 28 januari, kl 15.00 i Rugbylokalen Trubardurafton med Quiz

Gruppen **Kurt & Curry** underhåller.

Entré 170 kr inkl. underhållning, förtäring, en lättöl/Loka/läsk samt kaffe och kaka.

Ta med annan egen dryck. Högst 45 pers.

Torsdag 3 februari, kl 14.00. Lokal ej klar

Besök av författaren **Eva Emanuelsson** som berättar om boken **Flätorna** från idé till manus.

Entré 70 kr, inkl. fika Högst 50 pers.

Alla är **välkomna**, såväl medlemmar som andra.

Fredag 11 februari, kl 14.00 i Kyrkans Hus Årsmöte med sedvanliga ärenden Ingen avgift

Hämta möteshandlingar på hemsidan.

Kören **Västänvind** under ledning av kantor **Lena Westberg** underhåller.

Föreningen bjuder på kaffe och semla.

Arbetsgrupp 7 tjänstgör, grupp 1 ses 1 tim före.

Fredag 25 februari, kl 15.00 i Rugbylokalen Musikafton

Entré 170 kr inkl. underhållning, förtäring, en lättöl/Loka/läsk samt kaffe och kaka.

Ta med annan egen dryck. Högst 50 pers.

Tisdag 8 mars, kl 14.00 på Wallinska gården Tårtkalas med besök från **Kvinnojouren**.

Entré 100 kr för kaffe och många goda tårter.

Högst 40 pers.

Onsdag 9 mars kl 18.00 på Novisen GOURMETMIDDAG

5-rätters middag: 415 kr. Ett passande vinpaket kostar ca 225 kr. Betalning på plats!

Vid anmälan var vänlig ange ev. allergier!

Högst 50 pers.

Fredag 11 mars, kl 14.00 i Västerledskyrkan Månadsmöte

Entré 70 kr, fika ingår.

Från lön till pension. **Martina Johansson** och **Solveig Zander** från pensionsgruppen informerar. Arbetsgrupp 1 tjänstgör, grupp 3 ses 1 tim före.

Högst 100 pers.

Fredag 18 mars, kl 15.00 i Rugbylokalen Trubardurafton med Quiz

Trubaduren **Håkan Mattsson** underhåller.

Entré 170 kr inkl. underhållning, förtäring, en lättöl/Loka/läsk samt kaffe och kaka.

Ta med annan egen dryck. Högst 50 pers.

I samarbete med

Resekommitténs program 2022

Efter en lång stiltje på grund av pandemin är Resekommittén igång med nya resor. Redan under hösten 2021 körde man två resor, en överraskande hemlig resa den 6 oktober till Dalarna (se sidan 19) samt besök på Oscars för att se *Rainman* med bl.a. Robert Gustafsson den 21 november.

Vårens program är under planering. Hittills klara resor är Helen Sjöholm på Uppsala Stadsteater den 5 februari och Straussopera i Heby den 12 mars. Se hemsidan www.spfseniorena.se/enabygden för fler detaljer. Alla resor annonseras också under *Föreningar* i *EP* samt i *Mitt-i-Enköping*.

Resekommittén tar gärna emot tips för framtida bruk. Kommittén består av Lisbeth Broström tel. 070 287 4894, May-Britt Waghorn tel. 070 277 0353, och Torbjörn From tel. 070 240 7578.

Murboannas mejeri och gårdsbutik. Foto: StigF
Från hemliga resan den 6 oktober

AKTIVITETER och MÖTEN, forts.

Torsdag 22 mars, kl 14.00
Landshövding **Göran Enander**
berättar om **möjligheter och utmaningar** i Uppsala län.
Entré 70 kr, fika ingår.
Högst 100 pers.

Foto: Länsstyrelsen

Torsdag 7 april, kl 10.00 i Västerledskyrkan
Månadsmöte, Obs dag & tid!
Entré 70 kr, fika ingår.
Förbundsordförande **Eva Eriksson** besöker oss.
Arbetsgrupp 3 tjänstgör, grupp
5 ses 1 tim före
Högst 150 pers.

Foto: SPF Seniorena

● Fastighetsbyrån i Enköping

Vi säljer flest
bostäder, och
övning ger som
bekant färdighet.

Varför inte ringa
Sveriges största
mäklare?

Välkommen
Fastighetsbyrån i Enköping
Tel 0171-330 00
enkoping@fastighetsbyran.se
Källgatan 17

Fastighetsbyrån

med
10%
SPF-rabatt!

ASPLUND'S
blomsterhandel

Tel 0171-303 84

Gäller ej blommogram eller presentkort.

Profilen – Familjen Alle

Mitt i Enköping på Kungsgatan 18 ligger en av Enköpings kulturinstitutioner, Gestbloms Bokhandel AB, som varje dag förser oss enköpingsbor med upplevelser av allehanda slag från deckare till hembygdsskildringar och barnböcker och mycket annat. För att nu inte tala om alla pappersvaror och kontorsmateriel som finns i stor mängd och variation. Och det man inte har hemma för tillfället går alltid att fixa. Det verkar som om inget är omöjligt. Det är bara att tacka och fortsätta att använda ”vår” bokhandel så att vi får ha den kvar länge än.

Vid dörren står det ”Anno 1934”, vilket är en sanning med modifikation. Det är korrekt så till vida att Artur Gestblom då övertog Alfred Westerlins bokhandel och drev den vidare under namnet Gestbloms Bokhandels AB, men anorna går tillbaka ända till 1859, dock med flera olika ägare och namnbyten emellan. Från början låg butiken betydligt längre ner på Kungsgatan och flyttade först 1964 till sitt nuvarande läge, efter att många äldre hus längs Kungsgatan hade rivits. 2001 köpte **Margareta** och **Göran Alle** bokhandeln som de sålunda nu har drivit i precis 20 år, under några år t.o.m. parallellt med Söders bokhandel i Bålsta. I praktiken har emellertid sonen Gustav och dottern Sofia sedan några år tagit över den dagliga verksamheten.

Att vara bokhandlare är att så långt möjligt hela tiden hänga med i den enorma bokfloden genom att läsa väldigt mycket och att skaffa information från förlagen som varje vår bjuder in till informationsdagar såväl nationellt som lokalt. För att detta ska fungera deltar Gestbloms i ett gemensamt inköpsarbete med flera andra bokhandlare, vilket även ger bättre möjlighet till inköp. Man får nya leveranser i stort sett varje dag och kan oftast få hem beställda böcker på 2-3 dagar, vilket många gånger är snabbare än nätbokhandeln. Konkurrensen från denna är fortfarande betydande, men de fysiska bokhandlarna håller numera ställningarna bra. Någon risk för massiv butiksdöd finns knappast.

Förr var mycket av bokutgivningen koncentrerad till hösten och försäljningen toppade vanligen före jul. Denna tendens finns fortfarande, men numera sprider förlagen sin utgivning mera jämnt över året. Bokrean i februari är fortfarande viktig fast betydelsen av denna har successivt minskat.

Intressant är att vissa böcker ofta säljer bättre på vissa orter än andra och då inte bara geografiskt anknutna titlar eller lokala författare, även om sådant också spelar stor roll. Det kan t.o.m. skilja mellan Bålsta och Enköping.

Ett spännande uppdrag som familjen Alle har fått delta i vid några tillfällen är att utse vinnaren av det svenska Augustpriset (efter August Strindberg) som delas ut varje år i november. Oftast kommer det in flera hundra nomineringar till de tre kategorierna fack-, skön-, resp. barnlitteratur varför det är en grannlaga hedersuppgift att få ingå i juryn.

StigF text och foto

Datorer V

Mest om Internet

Som många redan vet kan datorer, anslutas till *Internet*. Detta är ett världsomspännande nätverk där datorer på olika sätt kan hålla kontakt med varandra via bl.a. *world wide web*, *www*. För att nå Internet måste datorn kopplas till nätverket, vilket kräver ett abonnemang för en månatlig avgift, men sedan är allt fritt. Tidigare skedde detta via koppartrådar i mark eller luft. Ofta brukades Telias telefonnät eller kabel-TV. Numera används nästan bara glasfiber som tillåter en mycket högre överföringshastighet. På sistone har fibern emellertid fått konkurrens av trådlöst Internet med hjälp av nätet för mobiltelefoni. Då monteras en liten antenn på huset och riktas noggrant in mot närmaste mobilmast. På rimligt avstånd får man mycket god anslutning.

Oavsett på vilket sätt som man tar in Internet i sin lägenhet eller villa, måste man ha en s.k. *router* som för över signalen till en eller flera *nätverkskablar*. En av dessa kan gå till TVn via en *digitalbox*, andra till olika datorer och kanske någon till ett larm. Emellertid behöver man sällan dra en nätverkskabel till sin dator och inte heller till sin läsplatta som *iPad*, som inte ens har någon nätverkskontakt. Istället går det för det mesta utmärkt att trådlöst ansluta datorn eller plattan till routern. Detta kräver inloggning med hjälp av uppgifter som står på routern, vilken oftast ingår i abonnemanget. En fysisk sladd ger emellertid en stabilare anslutning, särskilt om väggar finns mellan router och dator. Ett alternativ är att dra en nätverkskabel från den inkommande routern till en extra router närmare datorn, vilket kan behövas i större lägenheter med många väggar.

F.n. har jag själv en internethastighet på nästan 100 megabit/sekund (100 Mb/s), vilket oftast räcker bra, även om det går att komma upp i 1000 Mb/s. (Kolla på "<https://fast.com/sv/#>"). 100 Mb/s är i alla fall enormt mycket mer än när jag för längesedan körde med telefonmodem med först 14 kb/s och sedan upp till 64 kb/s med s.k. ISDN-uppkoppling, men nu är det bättre fart. Detta behövs eftersom mycket av vad man numera kan göra på Internet kräver

stora datamängder, inte minst bilder. Vad kan man då göra? Jo, det finns massor.

Ett mycket smidigt sätt att kommunicera är via mejl. I varje internetabonnemang, ingår en eller flera fria mejl-adresser som *outlook*, *telia* m.fl. Dessutom finns fristående och gratis mejlkonton som *hotmail* och *gmail*. Med dem kan man hålla kontakt med bekanta var som helst i världen. Det är smidigt och billigt. Man kan även skicka bilagor med mejl såsom texter eller fotografier. Men bifoga inte för många bilder som mejlprogrammet inte klarar, max 4-6 MB brukar vara lagom. Vissa mejlprogram kan komprimera bilder, men då minskar skärpan.

Virtuella möten

Något som nästan har exploderat detta coronår är sammanträden på distans. Då öppnar mötesvärderna en internetlänk som övriga deltagare får koppla upp sig mot. Sedan kan alla prata med alla, vilket kräver viss mötesdisciplin. Avgiftsbelagda verktyg är bl.a. *Zoom*, *Teams*, *Google Meet*, *Cisco* m.fl.

Det finns emellertid ett verktyg som vem som helst kan använda helt fritt, nämligen *Jitsi*. Om jag vill prata med min bekant Frank i Canada så startar jag min webbläsare, t.ex. Safari, Edge eller Chrome, som verkar bäst, och skapar där en privat sajt på "meet.jit.si" och kallar den t.ex. "meet.jit.si/StigFrank". Då öppnas ett bildfönster på datorn. Där klickar jag på "join meeting" och är igång. Lämpligen har jag i förväg mejlat länken ovan till Frank och berättat när jag vill tala med honom. Nu kan vi fritt prata med varandra i bild hur länge vi vill, trots att han bor i Canada, och även bjuda in fler bekanta. Det är bara att köra på, fast man måste ha en dator med kamera och mikrofon eller en läsplatta. T.o.m. en vanlig smartphone fungerar om man laddar ned appen "jitsimeet". Detta ger obegränsade möjligheter att prata med och se bekanta i hela världen – gratis. Gör det och håll "coronakontakt" med barn och barnbarn och gamla vänner eller med vem som helst var som helst och när som helst (nästan)!

StigF

Bedrägerier XI

Bedrägerierna fortsätter såväl mot äldre som andra. Man kan tydligen aldrig vara nog mycket på sin vakt. Bedragarna hittar alltid på nya knep för att komma åt våra pengar. Lämna därför **aldrig** någonsin ut dina inloggningsuppgifter, kontonummer, PIN-koder eller kort av något slag, inte ens till bank eller polis. Se även Sparbankens annons.

Idag kan man betala upp till 400 kr med kort genom att bara *blippa* utan PIN-kod. Det är praktiskt, men betyder att du snabbt kan bli av med flera hundra kronor om du skulle tappa kortet. Spärra det därför direkt om så skulle ske. Lär dig i förväg hur man gör. Hos de flesta banker kan du idag spärra ditt kort tillfälligt, så att du i bästa fall hinner hitta det igen, innan du tvingas spärra kortet permanent.

PIN-koder är viktiga och bör helst bytas ibland. Men då blir det svårt att komma ihåg dem, när man efter ett tag får väldigt många. Bättre kan vara att välja långa och svårgissade lösenord såsom t.ex. slagen vid Lützen 1632 och vid Fredrikshald 1718. Vänder man på siffrorna blir det 23618171, vilket torde vara svårt att lura ut för någon utomstående. Ibland krävs stora bokstäver och andra tecken. Då kan man göra på samma vis men sedan byta ut några av siffrorna på ett sätt som bara du själv vet, t.ex. 23b1&1L1 (b=6, &=8, L=7). Ett annat sätt är att hitta på en lång nonsensmening som: GillarDuock\$aRo\$aBananer? Men välj nu inte precis denna variant!

Bild från Clipart Library Om du handlar på nätet så ha gärna ett extra kort eller konto för detta, där det inte finns mer pengar än nödvändigt. Banken tillåter hur många konton som helst, så öppna gärna tre eller fyra stycken för olika ändamål. Stäng också dina kort för användning utomlands och på Internet, när du inte behöver dessa tjänster. Det är mycket lätt att öppna dem igen när du vill, för visst är kreditkort praktiska på resor.

När man handlar på Internet, är det vanligt att det säljande företaget vill att man sparar sitt kreditkortsnummer och ibland även personnummer. Gör inte det. Det har hänt att kundregister kommit på avvägar. Även om riskerna är små, finns det ingen anledning att sprida sina personliga data hur som helst.

Autogiro och **stående överföring** är två olika sätt att låta någon annan hämta pengar från dina konton. Det är ofta både bekvämt och praktiskt, men det finns risker. Vid en stående överföring bestämmer du att ett visst belopp varje månad ska överföras till t.ex. Hjärt- och lungfonden eller vad du nu vill skänka pengar till. Detta är i praktiken riskfritt i och med att beloppet är fast. Bara du själv kan ändra det.

Däremot kan autogiro vara mer problematiskt. Kanske har du tillåtit din hyresvärd att dra hyran från ditt konto varje månad. Då görs detta även om hyran skulle höjas kraftigt. Du ska visserligen få information i förväg, men det finns ingen spärr i systemet som hindrar en oseriös hyresvärd (eller annan) att tömma ditt konto, vilket faktiskt har hänt. Därför använder jag bara i undantagsfall autogiro, även om risken är liten.

@-faktura

KIVRA
DIN DIGITALA BREVLÅDA

Något som är väldigt praktiskt är **e-faktura** som man idag kan få från de flesta håll som el, renhållning, bensin, prenumerationer, SPF Seniorerna m.fl. Då hamnar fakturorna elektroniskt i din internetbank, där du kan kontrollera dem och bestämma om de ska betalas eller inte samt spara dem om du vill. Det blir åtskilligt färre brev i brevlådan med personuppgifter som kan komma på avvägar och inga bankavgifter à 150 kr. Och mycket färre kuvert i papperskorgen. Detsamma gäller om du begär att få information från myndigheter digitalt via **Kivra**, då du också slipper åtskilliga känsliga brev i lådan. Banken hjälper till med e-faktura och bl.a. Skatteverket med digital post till Kivra men Bank-ID krävs.

StigF

Mitt liv som lärare Skolminnen från både Berlin och Sverige

Dietrich Burmeister är numera pensionär men har i många år varit lärare i naturvetenskapliga ämnen, bl.a. på St. Ilianskolan i Enköping. Sin egen utbildning har han emellertid från Tyskland. Han kommer i detta och några kommande nummer av *Enabygden* att berätta om sina erfarenheter.

Hur blir man en bra lärare?
Denna fråga fick jag av
några olika lärare oberoende
av varandra efter att jag gick
i pension för några år sedan.
En både smickrande, tanke-
och minnesväckande fråga.

När bestämde jag mitt yrkesval

År 1967 under en demonstration mot Shahan av Iran utanför Berliner Opera sköts en student ihjäl av en polis. Ca 10 000 människor följde den dödes kista till graven. En kompis och jag följde sorgetåget och diskuterade framtiden. Jag läste då kemi på universitetet och skulle förverkliga min fars dröm att bli akademisk forskare i kemi. Men under sorgetåget bestämde jag mig för att bli lärare. Kanske kunde det göra lite mera skillnad än att bli labbråtta. Det blev så. Farsan blev inte glad, men det kunde inte hjälpas. Detta val har jag i princip aldrig ångrat.

Kemistudierna avslutades och därpå följde lärarutbildningen: Diplomkemiker Studienrat Dietrich Burmeister.

Några år i början och mitten av sjuttioalet var jag lärare på en gymnasieskola i Berlin. Mina elever kunde den ena timmen vara 12 år gamla och nästa timme 19 år. Svårt, men roligt och utmanande att hitta balans, mening och rutin. Kontakten med eleverna var positiv, så jag kunde se fram emot en lång yrkesbana. Där och då hittade jag 'mina elever', de som var mellan 13 och 16 år. De som sades vara i den mest jobbiga perioden av sina liv.

Professionella förebilder

Att ha yrkesmässiga förebilder underlättar att få perspektiv. I mellanstadiet fanns herr Linzer som engagerade oss i både undervisningen och klassfester som krävde långa förberedelser. Sputnikfesten 1957 kommer jag gärna ihåg.

I åttan bytte jag till en skola som motsvarar det svenska högstadiet och där fanns två andra som präglade mig som lärare. Klassen var lite stökig. Inte så konstigt när engelskläraren startade undervisningen för sent med orden – "Ni vet vad ni ska göra", för att sedan gå ut i korridoren och prata bort timmen med en kollega.

Matteläraren, fru Dargatz, var sjuk med brutet ben. Hon var en äldre kvinna, som innan sjukskrivningen var till ända, kom tillbaka till arbetet. Hon kom på kryckor in i klassrummet, satte sig på stolen vid katedern och beordrade en elev att komma med en stol för att avlasta benet. Så började hon lektionen. Hon hade en plan och en vilja som fick oss att ha respekt och hon fick oss att arbeta. Av henne lärde jag mig så småningom att det inte räcker med att vara stor, stark och man för att lyckas som lärare. Läraren ska ha en plan med sitt arbete och en vilja att genomföra det och förstås kunskap om innehållet.

En historielärare som hade bra kontakt med oss elever såg till att jag är där jag är nu. Berlins högstadium ledde inte automatiskt till att kunna ta studenten. Strax innan vår högstadietid var över läste läraren upp en skrivelse om att det fanns en ny möjlighet att ta studenten. När han läst skrivelsen klart tittade han på mig och sa: –"Om du inte var så lat så kunde det vara något för dig. Burmeister." Han sa det så att jag blev så stolt att jag berättade det för mina föräldrar. Det satte igång rullningen som ledde mig först till att bli antagen till gymnasieskolan, ta studenten, kunna läsa kemi, fortsätta med lärarutbildning och på den vägen är det.

Denna lärare berättade sin historia för oss. Han var ung officer i tyska armen under andra världskriget. Efter kriget blev många av dem lärare. Skolorna var då i bedrövligt skick. Många lärare stupade i kriget. Eleverna saknade organiserad undervisning i årtal. Där

stod han framför en klass 16-åringar utan – försiktigt uttryckt – skolvana. De brydde sig inte det minsta om att han stod där. Han hade en plan och en vilja, men det hjälpte inte. Så efter en par dagar bestämde han sig för att göra något radikalt. Han gick in i klassen, tog reda på vilken kille som var starkast och startade ett slagsmål med honom – som han vann! Sedan kunde klassen börja arbeta. Metoden han använde kan diskuteras, men den fungerade under rådande betingelser. Rekommenderas inte i nuläget! Även här betydde både plan och vilja mycket. Metoden för genomförande behöver anpassas till omständigheterna.

Jag har också minnen av lärare som blev nedbrutna av att det ställs helt andra krav på en lärare än bara en ämneskunnig person.

En liten historia som min far berättade:

Platsen var en byskola i norra Tyskland i mitten av trettioalet. Busungarna i klassen – pappa var en av dem – upptäckte att läraren efter att ha kommit in i klassrummet satte sina fötter på exakt samma ställe. På golvet låg en löpare fram till katedern. En varm sommardag före lektionen la de på dessa platser små stinkbomber. Klassen väntade med stigande spänning. Läraren öppnade dörren och gick till katedern. Kras, kras, kras ... Det började lukta illa. Läraren gick lugnt och tyst till fönstren, stängde dem, gick till dörren och sa till klassen: ”... och ni sitter där ni sitter!”, gick ut och stängde dörren.

Nu är jag i gymnasieskolan som jag kom till tack vare situationen jag beskrev ovan. Jag var 18 år och hade inga stora förväntningar på mig som idrottare. Det var höst och vi fick en ny gymnastiklärare. Redskapsgymnastik inomhus var på schemat. Den nya läraren bad oss att själva bilda fyra grupper i fallande skicklighet. Jag placerade mig själv i den lägsta gruppen. Läraren kollade oss, gjorde små justeringar och placerade mig i den högsta gruppen. Plötsligt klarade jag nästan alla moment på barr, räck, häst och matta. Jag fattar inte hur han gjorde.

Enda förklaring jag har är att lärarens höga förväntningar gör underverk hos eleven.

Prognoser

Det följande jag skriver handlar mindre om att visa hur duktig jag är och mera om att den mänskliga hjärnan först är vuxen i tjugofemårsåldern.

Ett år före studenten sa en engelsklärare till mig: (Jag förstod henne och tog inte illa upp). Hon sa: – ”Dietrich, lova mig att om du jobbar i framtiden ska det inte ha med språk att göra!” Och jag lovade henne detta.

Tretton år senare flyttade jag till Sverige. Visserligen gjorde jag sporadiska besök på en svenskurs på folkhögskolan i Berlin innan flytten. Där lärde jag mig att det finns fyra genus i svenska språket: Hon, han, den och det. *Den* och *det* har jag fortfarande svårt att använda på rätt sätt. Och så kunde jag en mening på svenska: ”Kan jag få en smörgås med ost.”

Maj 1977 kom jag till Sverige. Ett år senare hade jag läst in svenska åk 7-9 på komvux i Åkersberga. Hösten 1978 fick jag min första anställning som Ma- och NO-lärare på Norbergskolan i Vaxholm. Jämför detta med lärarens prognos för mig.

Det händer så mycket under uppväxten så vi lärare ska akta oss för prognoser om våra elevers möjligheter och framtid.

Dietrich Burmeister

Fortsättning följer i kommande nummer.

St. Iliansskolan

Lägg ett nytt rum
under granen!

Ackes

Vagnsgatan 4, Tel: 0171-44 11 84
Öppet :Vardag 9:30-18
Lör: 9:30-15, Sön: 10-14

Nordsjö
Idé & Design

Riktig hjälp, Riktig kunskap

Varning för bedragare!

Vi vill uppmärksamma dig på att:

- ▶ Aldrig lämna ut personliga koder till någon.
- ▶ Använd aldrig ditt BankID på uppmaning av någon. Oavsett vem som påstår sig vara avsändare.
- ▶ Om du drabbas, polisanmäl.

Läs mer om hur du kan skydda dig mot bedrägeriförsök
www.sparbankenenkoping.se/bedragerier eller
polisen.se/bedrageri

Sparbanken i Enköping

Tel. 0171-853 00 www.sparbankenenkoping.se

Skoglunds Optik grundades 1956 och ledorden för vårt arbete har sedan dess varit Kvalitet, Valfrihet och Omtanke. **KVALITET** – vi erbjuder alltid högsta standard i vårt arbete, i våra produkter och i vårt ansvar för din ögonhälsa.

VALFRIHET – vi låter dig som kund vara delaktig i valet för din synkomfort.

OMTANKE – vi bryr oss om din ögonhälsa hela vägen från synundersökningen till den slutliga produkten.

Mot uppvisande av ditt personliga medlemskort i SPF får du **10% rabatt** på kompletta glasögon och solglasögon under hela 2022

Erbjudandet kan ej kombineras med andra erbjudanden eller rabatter

Välkommen in i butiken!

SKOGLUNDS
OPTIK

Källgatan 17 0171-338 15

SENIOREN

8/2021

15 Appiga: 205 900 • 49 kr

PENSIONÄRSRÅD
Du och din erfarenhet behövs

Ta en kaka till!
Hälsosam fika

MALENA IVÄRS
Skriv en årlig kontaktannonser

Vi var ett kärleksprojekt

Margit & Willy
Silberstein, barn till överlevare

SPF
SENIORERNA

Riktigt gamla människor var faktisktapor när de var små.
Fredrik, 4 år

Recension av Dit du går – följer jag

av Lina Nordquist, Romanus & Selling 2021,
ISBN 978-91-8-905173-7

Denna roman av Lina Nordquist i Uppsala är ett mycket märkligt debutverk. Boken beskriver det svåra livet för en torparfamilj i Hälsingland i början av förra seklet. Parallellt beskrivs familjen ca 70 år senare tills de två delarna knyts ihop på ett oväntat sätt i slutet.

Texten flyter lätt trots många korta meningar som skapar en stark intensitet. Samtidigt är den tung på grund av den misär som beskrivs på ett mycket realistiskt sätt. Författaren är kunnig i de förhållanden hon beskriver, vilket ger ett trovärdigt intryck. Visserligen kan man fundera över enskilda passager, men det förtar inte det realistiska helhetsintrycket.

Lina Nordquist är att gratulera till en mycket mogen debutroman som verkligen ger läsaren valuta för ansträngningen. Men var beredd på att romanen griper tag. Det är svårt att värja sig, när man ska ta sig igenom tunga avsnitt. Detta är en text som i högsta grad berör.

StigF

Recension: Vapensmederna

av Jan Sallinen och Mathias Ståhle
Norstedts 2021, ISBN 978-91-1-311107-0

Alla de otäcka skjutningar som nästan blivit vardagsmat på sistone, kräver att gärningsmännen har tillgång till vapen. Vem eller vilka förser dem med dessa? Utan vapen skulle inte mördandet kunna fortsätta.

Tidigare smugglades vapnen ofta in från Balkan eller Östeuropa, där sådana fanns i överflöd efter inbördeskrigens och kalla krigets slut. Numera byggs många vapen av illegala vapensmeder i Sverige. Dessa kan utan

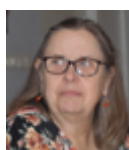
licens antingen importera vapendelar från olika källor eller köpa inaktiverade vapen och bygga dem skarpa igen. Åtskilliga smeder verkar vara tekniska amatörer som finansierar sin hobby med försäljning till kriminella.

Både tull och polis arbetar med att kartlägga vapnens väg och försöker sätta stopp för importen, men resurserna räcker inte. Här finns mycket mer att göra. I vissa fall behövs även skärpta lagar, vilket kan vara svårt att åstadkomma politiskt, då vapen ju också har en legal användning.

StigF

Studiekommittén

Pia Rosenberg, *sammankallande*
Fabriksgatan 13, 74532 Enköping
Tel. 073 680 4727
Mejl: pia.rosenberg52@gmail.com

Solweig Widgar
Lingongatan 45, 74942 Enköping
Tel. 070 512 3417
Mejl: solweig.widgar@spray.se

Friskvård

Sven-Olof Johansson
Torggatan 36 C, 74530 Enköping
Tel. 070 211 5076
Mejl: johansson85@hotmail.com

Håkan Palm
Fårticksgatan 111, 74945
Enköping
Tel. 070 883 0842
Mejl: hakan.palm@teleseum.se

Reine Fredengrener
Bandygatan 9, 74536 Enköping
Tel. 070 540 3630
Mejl: reine@elstop.se

Dagens lilla klurighet

23	5	8
1	?	21
12	17	7

Vilket tal ska ersätta frågetecknet?

Det efterfrågade talet i förra numret var **37**.

Studie- och motionsprogram för SPF Seniorerna *Enabygden* våren 2022

Information om varje enskild cirkel och aktivitet finns nedan. För övrig information kontakta Studiekommittén

ANMÄLAN sker direkt till varje cirkel/aktivitetsledare per telefon eller mejl enligt nedan
PLATS i cirklarna/aktiviteterna reserveras i den ordning som anmälningarna kommer in
KOSTNAD 100 kr per termin, om inte annat anges bankgiro nr 5947-0559, swish 123 230 8906
LOKALER Kryddgården, Källgatan 1 B eller Vuxenskolan Kyrkogatan 18, om inte annat anges

Studiecirklar

SLÄKTFORSKNING	1
Ledare	Håkan Palm
Telefon	070 883 0842
Mail	hakan.palm@teleseum.se
Rum	Vuxenskolan, rum 2
Dag	onsdag, varje vecka, 10 ggr
Tid	13.30-15.30
Start	den 12 januari 2022

DET GAMLA ENKÖPING	2
Ledare	Håkan Palm
Telefon	070 883 0842
Mail	hakan.palm@teleseum.se
Rum	Vuxenskolan, rum 3
Dag	torsdag, varje vecka, 10 ggr
Tid	13.30-15.45
Start	den 13 januari 2022

NYTTA OCH NÖJE med platta och mobil	3
Ledare	Gunnar Tallnäs
Telefon	076 817 0191
Mail	gunnar.tallnas@gmail.com
Rum	Vuxenskolan, rum 2
Dag	måndag, varje vecka, 10 ggr
Tid	9.30-12.00
Start	den 31 januari 2022

FRAMSTÅENDE KVINNOR	4
Ledare	Berit Bergman
Telefon	0171 272 53
Mail	–
Rum	Vuxenskolan, rum 2
Dag	tisdag, jämn vecka, 7 ggr
Tid	9.30-12.30
Start	den 25 januari 2022

GÄSTRIKLAND I, Läs och res	5
Ledare	Reine Fredengrener
Telefon	070 540 3630
Mail	reine@elstop.se
Rum	Vuxenskolan, rum 1
Dag	måndag, udda vecka, 5 ggr
Tid	13.30-15.30
Start	den 17 januari 2022

GÄSTRIKLAND II, Läs och res	6
Ledare	Bo Holmgren
Telefon	0171 217 96, 070 832 8345
Mail	bobholmgren41@gmail.com
Rum	Vuxenskolan, rum 2
Dag	onsdag, jämn vecka, 5 ggr
Tid	9.30-12.00
Start	den 26 januari 2022

GÄSTRIKLAND III, Läs och res	7
Ledare	Stig Forshult
Telefon	070 531 5388
Mail	stigforshult@gmail.com
Rum	Kryddgården, studierum 2
Dag	torsdag, udda vecka, 5 ggr
Tid	13.30-16.00
Start	den 20 jan–17 mars 2022

Bild från
Clipart Library

Studiecirklar, forts.

LÄSECIRKEL I	9
Ledare	Gunnel Sparrings
Telefon	070 531 3554
Mail	sparringsg@gmail.com
Rum	Kryddgården, Studierum 2
Dag	tisdag, udda vecka, 5 ggr
Tid	13.30-15.45
Start	den 18 januari 2022

LÄSECIRKEL II	10
Ledare	Irene Wiklund
Telefon	070 653 1686
Mail	irenewiklund@msn.com
Rum	Kryddgården, Studierum 2
Dag	måndag, jämn vecka, 5 ggr
Tid	14.30-16.45
Start	den 24 januari 2022

BRIDGE	15
Ledare	Barbro Sandberg, Ada Engström
Telefon	073 681 5523
Mail	barbro_sandberg@hotmail.com
Rum	Bridgelokalen, Eriksgatan 12
Dag	onsdag, varje vecka, 12 ggr
Tid	9.00-12.00
Start	den 12 januari 2022

KORTSPEL	16
Ledare	Zsuzsanna Ström
Telefon	076 255 8419
Mail	zsuzsanna.strom@gmail.com
Rum	Kryddgården, Studierum 2
Dag	tisdag, varje vecka
Tid	9.30-12.30
Start	den 11 januari 2022

Friskvårdsaktiviteter

BORDTENNIS	33
Ledare	Tommy Axnér
Telefon	073 800 3013
Mail	toaxner@gmail.com
Rum	Kryddgården, A-salen
Dag	tisdag och fredag, varje vecka
Tid	07.00-09.00 resp. 08.00-10.00
Start	Pågår
Avgift	200 kr per år

BOWLING	32
Ledare	Anita Lund
Telefon	072 330 3097
Mail	torvald.lund@comhem.se
Rum	Bowlinghallen
Dag	måndag
Tid	14.00-15.00
Start	Pågår
Avgift	Betalas till Bowlinghallen

BOULE	37
Ledare	Sture Gustafsson
Telefon	076 914 5175
Mail	stureg68@hotmail.se
Plats	Svartkärret utomhus
Dag	fredag varje vecka vid tjänligt väder
Tid	10.00-12.00
Start	Börjar igen i april 2022

FÅGELSKÅDNING	30
Ledare	Sven Gustafsson
Telefon	070 318 0851
Mail	gustafsson.s@outlook.com
Plats	Kryddgården, plus utomhus
Dag	torsdag, varje vecka, 5 ggr
Tid	13.30-16.00
Start	den 7 apr 2022

PADEL	38
Ledare	Peter Örberg
Telefon	072 556 2237
Mail	piusredaktion@gmail.com
Plats	Tennishallen
Dag	tisdag, varje vecka
Tid	10.00-11.00
Start	Pågår
Avgift:	Betalas till Tennishallen

Bild från
Clipartlogo

Hela cirkel/aktivitetsprogrammet ovan genomförs i samverkan med Studieförbundet Vuxenskolan och med **reservation** för att Covid19 fortfarande är under rimlig kontroll och att vi kommer in i de olika lokalerna

Covid-19

Den 29 september togs de flesta restriktioner orsakade av coronaviruset Sars-2 bort. Det känns väldigt skönt att kunna röra sig någorlunda obehindrat igen, vilket helt och hållet är vaccinens förtjänst. Samtidigt måste vi inse att pandemin inte är över förrän 100 % av svenska folket är vaccinerade – om ens då. Idag torde vaccineringsgraden vara över 80 % (se graf). Tyvärr finns det fickor av speciellt invandrar-täta bostadsområden, där få har vaccinerat sig, även äldre. Orsakerna varierar, men ryktes-spridning och desinformation från opålitliga källor bidrar säkerligen stort.

En hög vaccinationsgrad är viktig för oss alla. Ingen tvingas vaccinera sig men ovaccinerade kan ge upphov till klustersmittor och allra värst även smitta känsliga personer på bl.a. äldreboenden. Här har främst personalen ett stort ansvar. Vaccinerna är visserligen mycket bra, men de är inte hundra procentiga och dessutom avtar immuniteten med tiden. Därför kommer utsatta grupper, främst äldre, att få en tredje spruta efter ett drygt halvår, dvs i vinter och kanske också en fjärde så småningom.

Dessutom är det även för oss i Sverige viktigt att så långt möjligt hela Jordens befolkning vaccineras. Vid varje utbrott av covid-19 kommer det att ske mutationer som kan vara mer eller mindre farliga. Redan den s.k. delta-varianten är betydligt mer smittsam än tidigare stammar och mer sådant kan inträffa var som helst i världen, där vaccineringen är bristfällig. Men ju fler som är vaccinerade, desto färre möjligheter får viruset att sprida sig och att mutera. Sannolikt torde vi aldrig bli av med Sars-2-viruset helt, men i bästa fall kan vi pressa ner smittspridningen så långt att den kan jämföras med en vanlig säsongsinfluensa. Glöm förresten inte den årliga influensavaccineringen. I år är vi mer mottagliga än förr.

I förra numret av *Enabygden* nämnde jag något om långtids-covid, dvs covidinfektioner som kommer tillbaka och aldrig verkar gå över. Sådana är extremt tröttsamma och kan förstöra livet för de drabbade under lång tid. Svenska Dagbladet hade en lång artikel om detta den 12 september. Det är emellertid inte säkert att det

alltid är Sars-2-viruset som är orsaken. Det kan istället vara en dold infektion som bl.a. körtel-feber som vaknat till liv igen, när vårt immun-försvar är upptaget av covid-19. Mer kunskap kommer förhoppningsvis under hand.

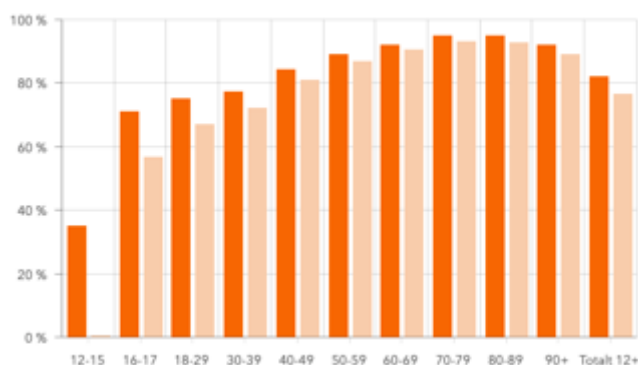
Se gärna följande videolänkar från mars 2021:

<https://www.youtube.com/watch?v=pkC7VWmPb6g>, *Matti Sällberg*, Om vaccin.

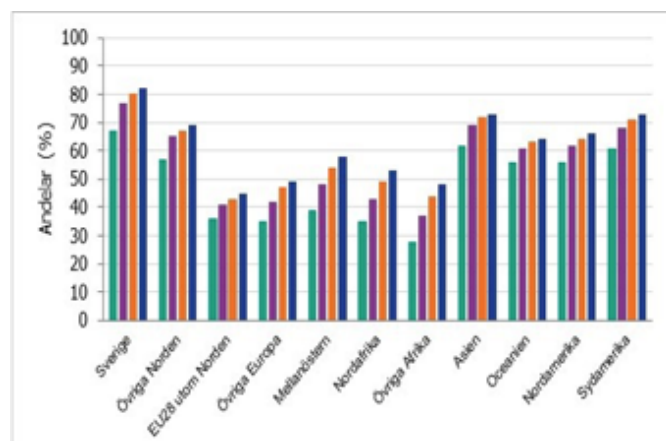
https://www.youtube.com/watch?v=PoJj_Bu9RXE, *Sophia Hober*, Antikroppsanalys.

<https://www.youtube.com/watch?v=aheKXpfPYNU>, Panelsamtal om covid 19.

<https://www.youtube.com/watch?v=qRHpJkPh8NU>, *Tom Britton*, Smittomodeller.

Andel vaccinerade i olika åldersgrupper t.o.m. vecka 44, 2021. Mörk färg är minst en dos, ljus är två doser. Täckningen är låg för 16-40 år. Sin tredje dos får 65+ nu i vinter. Från Folkhälsomyndigheten.

Andel vaccinerade av olika härkomst vecka 30, 34, 38 och 42, 2021. Från Folkhälsomyndigheten.

I grafen ovan syns tydligt att vaccinationsgraden är betydligt lägre för utlandsfödda, även för andra européer inkl. EU än för svenskar.

Hittills, den 5 november har 15 057 personer avlidit i covid-19, varav 546 i Uppsala län.

StigF

SPF Seniorerna läkemedelsdag

Onsdagen den 13 oktober anordnade SPF Seniorerna i Uppsala län efter cirka 1 ½ års pandemiuppehåll en informationsdag om läkemedel på Studieförbundet Vuxenskolan i Uppsala. Ansvarig var Margareta Parkstam.

Den första presentationen hölls av **Christina Mörk** som är distriktsläkare och geriatriker och även ingår i det s.k. mobila närvårdsteamet. Detta består f.n. av tre patruller som inom kort ska bli fem och som numera täcker hela länet.

Vid behov av icke akut hjälp när man det mobila närvårdsteamet via telefon 1177.

Denna gång talade emellertid Christina Mörk om **hjärtsvikt** och dess behandling. Denna vanliga sjukdom utvecklas oftast genom en successiv försämring av den sjukes tillstånd under många år men med långa mellanperioder där man mår i stort sett bra.

Symptomen på hjärtsvikt är ganska diffusa och omfattar sådant som nedsatt kondition, hjärtklappning, andfåddhet, svimning, svullnad och allmän trötthet. Diagnosen ställs vanligen med EKG och ultraljud samt s.k. hjärtsviktsprov av BNP-hormon i blodet. Hjärtsykeln styrs av hormoner som håller blodtrycket på rätt nivå.

Orsaken till hjärtsvikt kan vara hjärtinfarkt, hjärtklaffsfel, hjärtflimmer, kardiomyopati (hjärtmuskelsjukdom), blodbrist m.fl.

För behandling av olika former av hjärtsvikt finns ett antal läkemedel som ofta har mycket god effekt, bl.a. bisoprolol/bisomyl och ibland vätskedrivande diuretika som furosemid, samt vid behov pacemaker. Vid hjärtsvikt bör man undvika Ipren och liknande läkemedel.

För det mesta behövs ingen sjukhusinläggning utan man använder sig av lasaretsanknuten hemsjukvård (LAH), Då behandlar patienten till största delen sig själv men kan vid behov få hjälp av vården i hemmet, t.ex. av närvårdsteamet.

Under förmiddagens andra pass berättade apotekaren **Lotta Grudén** om **Läkemedelsgenomgång**.

Alla som är 75 år eller äldre och äter minst fem olika läkemedel ska få en årlig läkemedelsgenomgång. Den behandlande läkaren är ansvarig för genomgången av läkemedelslistan vilken lämpligen görs i samband med ordinarie läkarbesök

Vid läkemedelsgenomgången ska följande ske:

- Kolla rimligheten i listan och åtgärda
- Kolla även om patienten tar receptfria och/eller naturläkemedel?
- Besluta om läkemedelslistans innehåll
- Besluta om och när uppföljning ska ske
- Dokumentera

Vid en fördjupad läkemedelsgenomgång kollar man även

- Läkemedlens effekt
- Om något läkemedel kan tas bort?
- Biverkningar och interaktioner
- Balansen mellan nytta och risk

Efter läkemedelsgenomgången bör den aktuella läkemedelslistan skrivas ut direkt från patientjournalen och inte från *Sparade recept*.

I alla sammanhang rörande läkemedel är det mycket viktigt att dessa verkligen tas, vilket inte på långt när alltid är fallet, och även tas enligt ordination. T.ex. får vissa piller absolut inte krossas, eftersom effekten då kan utebli eller helt förändras beroende på hur den verksamma substansen påverkas i magen.

Man bör dessutom alltid vara observant på eventuella biverkningar och andra effekter och genast ta kontakt med sin läkare om allt inte fungerar som tänkt. Många läkemedel är utprovade på andra ålderskategorier, varför dos m.m. kan behöva anpassas under hand. Ibland kan även byte av läkemedel bli nödvändigt.

StigF

Bild från Free Clipart Library

Hemlig resa till Dalarna 6/10

Äntligen satt vi i bussen efter ungefär ett och ett halvt års abstinens, då nästan allt varit inställt. Men nu bar det iväg på årets andra resa med *Enabygden*. Resans mål hade vi emellertid ingen aning om när Axelssons buss med Micke vid ratten och Lisbeth Broström som befälhavare stävade ut från Enköping och tog riktning norrut på Rv70. Men vart skulle vi?

Både Sala och Dalälven passerades, innan vi gjorde dagens första stopp vid Rembostugan utanför Avesta i det droppande småregnet. Här smakade det gott med kaffe och smörgås i trevligt sällskap. Så rullade vi vidare genom Hedemora och Säter och nästan ända fram till Borlänge, innan bussen vek av vid Stora Tuna och till slut stannade vid *Sahlins Struts och Brygghus*. Här fick vi först en allmän information om verksamheten av Kerstin Sahlin och därefter var det dags att bekanta sig med de magnifika strutsarna under ledning av Gunnar Sahlin.

Unga strutsar, ca 2 månader, Foto: *StigF*

Omställningen från nötboskap till strutsuppfödning skedde 1994 och nu sysselsätter verksamheten 5-6 personer på årsbasis, men under turistsäsongen betydligt fler. Då har man även lekland, glasscafé och naturligtvis guidningar samt restaurang och butik.

Strutsarna är stora djur, upp till 2,5 m höga och de väger 120-160 kg och kan bli mycket gamla. De äter främst finfördelat hö som odlas på gården samt kraftfoder. Hanarna har svarta och vita fjädrar och orange näbb, medan honorna är grå. De kan inte flyga, men springer snabbt, över 60 km/tim, när de sätter fart. Äggen väger ca 2 kg och kläcks i särskilda utrymmen med konstant temperatur. De vaggas för att inte

innehållet ska snedfördelas. Numera lever vilda strutsar i stort sett bara i Sydafrika, där savannen är deras naturliga hem, men tidigare fanns de över större delen av Afrika och även öster om Medelhavet.

Efter rundvandringen bland strutsar i olika åldrar avslutade vi med lunch på struts-wallenbergare i restaurangen samt kaffe och chokladpralin med strutsäggslikör, vilket smakade alldeles utmärkt. Dricka till maten kom från det egna brygghuset. Före avfärd fick vi även tillfälle att handla strutsartiklar som kött, dammvippor, läderprylar av strutsskinn samt tvål och olja av strutsfett i den stora butiken.

Efter det intressanta besöket på strutsfarmen drog vi vidare västerut på slingriga småvägar med minimala mötesmöjligheter. Efter några kilometer var vi framme vid *Murboannas mejeri och gårdsbutik*. Här har Mats och Anna Reyier, som tyvärr avled i början av året, gjort ost av olika slag i drygt 10 år på mjölk från en granngård. Vi fick provsmaka sex goda ostar som hårdost, kittost samt både vitmögel och blåmögelost. Alla fordrar rätt mycket handpåläggning innan de är klara att avnjutas. I gårdsbutiken fanns såväl ost som mycket annat gott, vilket utnyttjades av de flesta resenärer.

Stort tack till Lisbeth och övriga i Resekommittén för en överraskande och upplevelserik resa till spännande mål i Dalarna.

Vid pennan
StigF

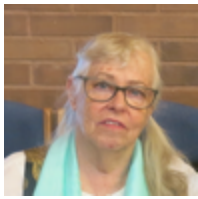
En dag i Fjärdhundraland

Söndagen 26 september bjöds vi, Birgitta och jag, av våra vänner som bor i Långtora på en oförglömlig resa i Fjärdhundraland, där provsmakning av lokalt framtagna produkter stod på programmet. Smaka på Fjärdhundraland minsann.

Fortsättning på sidan 19, högerspalten

Majs kåseri

Mycket att förundras över

Skall det finnas så här mycket att förundras över?

Flickor med trasiga jeans, har pojkar det också?

Tatueringar överallt på huvud, hals, armar, ben.

Kjolar som slutar i snippkant.

Hundar med kläder redan vid 7 grader plus.

Hyror upp till 14 000 kr för 90 kvm plus el. för varma golv, vatten.

Hål på torget (är det hål i huvudet?), 8 vånar bort solen på em.

Post som bara kommer ibland, dyra frimärken.

Svarta målade naglar som flagnat.

El-cyklar på trottoarer, inga cyklar hör hemma på gångbanan.

Snuspåsar, ciggfimpar utanför portar. Äckligt!

Bilar som låter som reoplan på kvällarna.

Trottoarer som lutar ut mot körbanor. Livsfarliga!

Jag som förvånas är född 1935, beroende av rullator eller käppar. Omvärlden har blivit obegriplig, betala med swish, vad det nu är.

Jag saknar telefonen som hänger på väggen alltid. Jag blir ARG på signaler från TV som lurar ut mig i hallen, någon kommer! NEJ!

Jag förstår att fler nyheter väntar Er alla om ni blir kring 90 år. Vi finns inte i sta'n på lika villkor.

Maka Mor Svärmor Farmor Mormor, 8 barnbarn, 6 BBB

Maj Kinnbo, även foto

Fortsättning från sidan 18

Vi åkte med våra värdar på en resa på småvägar som endast en infödd klarar av. Med kommande beskrivning förstår ni fullkomligt varför en inflyttad aldrig skulle hitta hem igen. Vi startade på *Skuggans gröna* med rökt dovhjort på bröd med mumsiga tillbehör, kaffe med lokal tryffel. Enköpings-tryffel med pepparrot var litet väl speciell.

Sedan gick resan till *Skattmansö*, där serverades kolbullar med lingon och sallad. En guidning i bild av hur man bygger en kolmila och hur man torrdestillerar fram grillkol. Vilket slit våra förfäder hade för att få fram kol till järnverket.

Nästa stopp blev *Resta Gård* där vi bjöds på grillade revbensspjäll, lagom rökiga och jättegoda. Där såg vi omfattningen av besökare, vägkanten full av bilar och massor av nyfikna och glada besökare. Det soliga vädret bidrog givetvis till stämningen bland oss som sökte härliga smaker.

Nästa stopp *Landsberga*, som inte ingick i programmet men är svårt att åka förbi. Kaffe med glass, halva priset på kulglassen. 😊

Sista stoppet, vi orkade inte mer, blev *Kromsta*. Mängder av korv att välja mellan. Drömmen för en korvålskare. Avslutning i Långtora där vi mätta och trötta av intrycken summerade en dag i Fjärdhundraland.

Tack till våra värdar och arrangörerna för en härlig och mumsig dag.

Reine & Birgitta Fredengrener

Den gamla bilden

Den gamla bilden i nr 3 av *Enabygden* genererade flera svar av lite olika karaktär. Bilden visade Kungsgatan söderut förbi Torget från korsningen med Torggatan. Centralskoaffären låg där ingången till Paushuset finns idag. Till höger ser vi järnaffären Carl Carlson & Co AB, Obs! med bara ett "s" i Carlson, vilket Birgitta Brolin visste. Mitt emot skymtar nätt och jämt stadens på denna tid kanske finaste konditori, Lundevalls från 1905 med markis och parasoll. Detta hade Margaretha Aminder Sjöberg besökt, innan huset revs på 1960-talet. Se även *Enabygden* 2018-2. Bilen utanför järnaffären är en Ford Eifel från slutet på 1930-talet. Den ljusa fasaden något till höger om mitten nedanför Torget är nuvarande Statthörnan.

Bland de inlämnade svaren drog Redaktionskommittén Margareta Zethelius som vinnare av en Trisslott. Grattis!

Nedan finns årets sista gamla bild att identifiera. Vad var detta för ett litet hus, vad användes det till och var låg det? Huset finns inte längre kvar.

Svaren vill vi ha in senast på fredag den **14 januari** 2022. Välkomna med era svar till redaktören "stigforshult@gmail.com" eller till brevlådan på Kryddgården: SPF Seniorerna *Enabygden*, Källgatan 1 B, 74935 Enköping.

Tyvär är huvudentrén fortsatt låst, varför man måste gå in genom restaurangen, kl 11-14.

Bild från någonstans i Enköping, tagen före år 1900 av Anders Wilmansson, Enköpings museum.

KPR hösten 2021.

Här är en rapport över vad som förevarit i KPR, det Kommunala Pensionärsrådet. KPR är ett av de råd där kommunens politiker möter föreningslivet i kommunen för att ge information och för att ta del av våra synpunkter i aktuella frågor.

Mötena har under pandemin varit digitala fram till 2021-11-04, då vi kunde mötas i verkligheten igen så att mötena har blivit mer som diskussion i stället för information.

Ämnen som varit aktuella är förstas lokalfrågorna efter det att VoO-nämnden gått ut med att man behöver kommunens lokaler själva för att förbättra arbetsmiljön för sin personal. Det gäller både lokaler som nyttjas av SPF, PRO och Aktiva seniorer. Ämnet har gjort oss alla bestörta då lokalfrågan är grundläggande för våra verksamheter. I dagsläget är frågan inte löst helt men efter att ha behandlats i KPR har kommunledningen initierat olika dialoger med föreningarna för att komma fram till en lösning. Tills vidare gäller att vi kan försöka boka som tidigare.

Andra frågor som varit på tapeten är pensionärsrabatt på bussarna som Uppsala har på försök. Enköping avvaktar i väntan på utvärdering av detta.

Vi har också informerats om hur kommunen växer med c:a 1000 personer om året och hur byggandet av bostäder m.m. till följd av detta ska gå till både i Bredsandsområdet, Stor-skogen och inne i staden. Angående bostäder har frågan om lämpliga bostäder för äldre som inte behöver särskilt boende tagits upp och vi har fått ta del av kommunens arbete med "bostadsförsörjningsplanen" och ska få fortsätta med det och ha synpunkter.

Planerarna för bostadsförsörjningsplanen har också ställt två frågor till oss som man gärna vill ha svar på: 1. Vad skulle kunna få äldre att flytta från sina villor? samt 2. Hur ser äldres bostadsbehov ut?

Från VoO-nämnden har vi fått info om att upphandling av hemsjukvård är klar och att

man lyckats få till att entreprenörerna nu har ett helhetsansvar inkl. sjuksköterskor, fysioterapeuter m.fl. VoO rapporterar vidare att man har väldigt svårt med personalrekryteringen vilket leder till dålig arbetsmiljö. VoO-nämnden går också mot ett ganska stort underskott ekonomiskt.

Andra frågor som diskuterats är bl.a. att vi tycker från organisationerna att vi får information om saker i ett så sent skede att vi inte kan påverka. Kommunen har tagit till sig detta och ska förbättra sig, vilket jag tycker redan märkts. Vidare finns planer på att förvaltningarna för VoO och Socialtjänsten ska slås ihop (inte nämnderna) och KPR kommer att få mer information vid decembermötet. Ett särskilt remissförfarande har gjorts, genom att frågan skickats ut för svar från respektive förening.

Carl-Erik Lind

Vad hände egentligen vid juletid år noll?

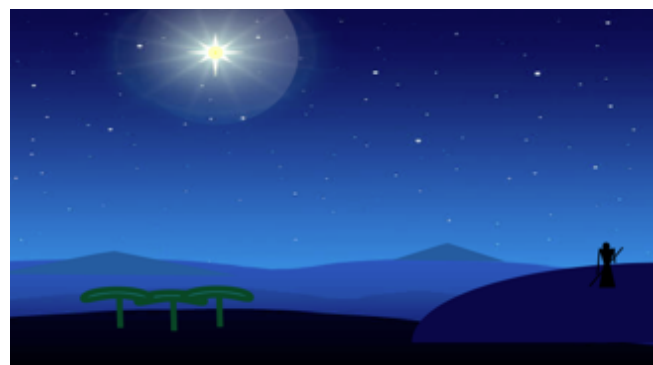
Ja det kan man verkligen fråga sig. För det första har det aldrig funnits något år noll och särskilt inte då. Någon jul fanns inte heller förrän långt senare. Vår nuvarande tideräkning början räknades fram först år 532 av munken *Dionysius Exiguus* och då lyckades han inte pricka helt rätt, även om han kom väldigt nära trots tidsavståndet. Detta fel har vi sedan dess fått leva med i först den Julianska och från 1582 i den Gregorianska kalendern (som infördes i Sverige först år 1753).

När föddes då Jesus? Eftersom detta skulle ha skett under Herodes regeringstid (*Matteus 2:1-2*) och denne dog år 4 f.Kr. (enligt nuvarande tideräkning), måste födelsen ha skett före dess, men när? Då får vi ta hjälp av astronomin. De *tre vise männen* följde ju Betlehemsstjärnan, som inte var någon stjärna utan sannolikt planeten Jupiter, eventuellt i konjunktion med Saturnus. Denna framträdde på morgonhimlen i Vädurens tecken den 17 april år 6 f.Kr. efter att länge ha varit dold av solens ljus. År 6 f.Kr. skulle därför kunna stämma, eftersom Herodes fortfarande levde då.

Jupiter vandrar successivt över himlen från öster mot väster som alla andra himlakroppar. Normalt rör sig emellertid planeterna långsammare än fixstjärnorna. Mellan den 23 augusti och den 19 december år 6 f.Kr. gick Jupiter emellertid **före** stjärnorna för att stå nästan stilla de nämnda dagarna. Så troligen var det under denna tid som de *tre vise männen* färdades från Österlandet mot Judéen tills stjärnan, dvs Jupiter stannade över Betlehem, eftersom man råkade befinna sig där just då.

Denna s.k. retrograda rörelse inträffar en eller två gånger per år, eftersom Jorden går snabbare runt solen än Jupiter, men bara vart 60e år i samma stjärnbild. I år, 2021, vandrade Jupiter sålunda baklänges bland stjärnorna den 2 juni till den 17 oktober. Enligt astrologerna inträffar då märkliga fenomen. Tydligt börjar de som påverkas av detta att ifrågasätta sin verklighetsuppfattning på ett filosofiskt plan, vad de nu kan betyda och bero på.

Att Jupiter gick upp i Vädurens tecken tyddes som en viktig signal, eftersom Väduren ansågs styra Judarnas öden. Idag stämmer detta inte riktigt längre, eftersom stjärnhimlen faktiskt sakta förändras under seklernas lopp.

Slutsatserna av detta är att Jesus kan ha fötts under våren år 6 f.Kr. Tidpunkten på året stöds av att herdarna på fälten sov utomhus (*Lukas 2:8*) vilket man knappast gjorde ens i Betlehem mitt i vintern på denna tid. På hösten samma år kan så de *tre vise männen* under några månader ha vandrat mot Judéen enligt denna tolkning.

Att födelsedatum många år senare förlades till vår nuvarande jul, beror antagligen på att ingen kände till den exakta dagen och att det då var praktiskt att lägga den vid midvintersolståndet och därmed ta över en äldre och invand helg från Romarriket. *forts.*

Beteckningen ”före Kristus”, f.Kr. är sålunda något missvisande och numera föredrar många att använda ”före vår tid”, f.v.t. istället.

Vissa fakta från Lennart Samuelsson, Linköping
StigF

Märtas klurigheter – svar

Rätta svar på Märtas klurigheter i nr 3 var:

1. **Malmö**, 2. **Motala**, 3. **Alingsås**, 4. **Trollhättan**,
5. **Linköping**, 6. **Arvika**, 7. **Eksjö**, 8. **Oskarshamn**,
9. **Ängelholm**, 10. **Örebro**, 11. **Rättvik**, 12. **Leksand**,
13. **Härnösand**, 14. **Sundsvall**, 15. **Visby**
16. **Kalmar**, 17. **Huskvarna**, 18. **Strängnäs**, 19.
Halmstad, 20. **Skara**.

Denna gång blev svaren flera, även om alla inte hade de tänkta namnen ovan som svar. Redaktionskommittén är emellertid generös och har godkänt alla rimliga svar och sedan dragit lott. Denna utföll så att *Anita Enger* hade lyckan att vinna en trisslott. Grattis!

Harriets Fotvård och Hälsa

Medicinsk fotvårdare som behandlar alla fötter, även du med remiss (gäller Diabetes).

Jag finns i Fanna (gamla Bahco museum rött tegelhus) ny lokal i gammal miljö.

Filaregatan 2 (ny gata, snett mitt emot JM-bil, rött tegelhus).

0700–30 10 49

fotvardohalsa@gmail.com

www.fotvardhalsaenkoping.se

Medtagen annons vid första besök = 500 kr.
(ord. pris 560 kr)

Vid köp av tre par bambusockor = 120 kr
(ord. pris 50 kr/st)

Välkommen till mig i en trygg lugn miljö

Harriets Fotvård och Hälsa

Märtas klurigheter vintern 2021-22

Varje ledtråd ska besvaras med ett ord. Första bokstaven i varje svarsord i angiven ordning blir en säsongsanpassad hälsning som vi härmed skickar till alla läsare/lösare.

1. De omringas av vatten
2. En å eller bilmärke
3. Rensar rökgången
4. Julgrötskrydda
5. Måste man vara om saker och ting
6. Annat ord för ledstång
7. Ger vattenkraft
8. Ej fel
9. Simmar i damm
10. Gör kocken sin mat
11. Gör piloter på Arlanda
12. Ölandsslätt
13. Värmekälla
14. Brännhet ört
15. I vilket träd satt ekorren?
16. Gör bonden på sina åkrar
17. Det gamla ordet för lantarbetare
18. Kommer Tomten med
19. Den hoar i skogen
20. Samlar bonden hö i

Lycka till önskar

Kluriga *Anita*

Svaret vill vi ha senast den **14 januari 2022**.
Bland de rätta svaren drar vi en vinnare som får en trisslott eller liknande.

”Håret blir vitt när man inte har mer färgmedel kvar i huvudet.”

Bosse, 4 år, Josefin 6 år

Resa med SPF till Småland 9-13 augusti 2021

Götlunda buss, med Pär Jonsson vid ratten hämtade 31 SPF:are vid Gustav Adolfs plan kl 7:30 för årets landskapsresa. Paus för kaffe i Åby och lunch i Skorpetorp.

När vi kom ner till *Kalmar* gjorde vi ett besök på muséet för Regalskeppet Cronan. När Cronan förliste på 1600-talet var det på grund av att hon blivit beskjuten i ett sjöslag. Hon sjönk till botten med besättning och utrustning. Det är alltså inte ett helt bevarat skepp man får se, mycket är rekonstruerat. Man har försökt återskapa det som det hade sett ut, mycket har man bärgat från sjöbotten och ställt i ordning också.

Till en Smålandsresa hör naturligtvis besök på något av glasbruken. Tillsammans utgör de ”*Glasriket*”. På de stora glasbruken går besökaren i enorma hallar bland fullastade hyllor med glas i alla former, men även porslin och keramik. Det är bra att veta vad man är ute efter om man ska handla. Det blir lätt alldeles för mycket att ta in, svårt att fatta ett vettigt beslut. Det var *Kosta*, *Målerås* och *Orrefors*, som fick besök av oss. I anslutning till glashallarna fanns flera företag med försäljning av kläder och annat. Glasbruken har utvecklats till köpcentra. Konstglas av kända och för oss okända konstnärer fanns till salu i separata rum.

Skulpturer av ”Döderhultarn” fick vi se på muséet i *Oskarshamn*. Namnet fick han från den socken där han föddes, annars hette han Axel Robert Pettersson 1868 - 1925. Många av de täljda figurerna hade förmodligen dåtida förlagor bestående av byborna med individuella ansiktsdrag. Han täljde grupper av människor som bya-mötet, vigsel eller begravningsföljen. En präst och brudpar stod också i en av rondellerna, men de var tillverkade med motorsåg i större format av en nutida konstnär, mycket skickligt återgiven. Bland skulpturerna fanns också en massa djur, hästar, kor, grisar i alla möjliga ställningar. Min favoritskulptur var torparhustrun, som satt på mjölkpallen med hinken mellan knäna och

kossan, som vänt på huvudet och tittade på henne i samförstånd.

Mobergsstenen i Gudarsmåla, Foto: StigF

I *Virserum* besökte vi Konsthallen. En träbyggnad i två våningar med kanalplast-tak. Varmt som i ett växthus på sommaren och iskallt på vintern på övervåningen. Vi började på övervåningen, som hade tema: Hemmet. Alla möjliga hem-saker fanns som olika installationer, bl.a. en massa prydnadsföremål, leksaker, porslin t.o.m. bitar av ett räcke. Allt var uppstaplat som en stor pyramid.

Ett fotomontage visade en lång rad likadana parhus någonstans i Italien. Efter några år hade de boende börjat måla sina hushalvor i olika färger. Man hade inte enats om samma färg på hela huset. På bottenvåningen hade konststuderande fått tillfälle att ställa ut sina alster, målningar och olika fantasifulla installationer.

På *Jönköping* läns museum fanns John Bauerutställningen med de kända målningarna, några i original. De smala flickorna med det långa ljusa håret på målningarna hade sin förlaga i hans maka Ester, som hade just ett sådant långt ljust hår när de träffades på konstakademin. Deras lilla son med sitt ljusa lockiga hår har nog också fått vara modell på en del målningar.

PP Sverige, Porto betalt

Lite mer rustikt och jordnära upplevde vi på Rudenstams äppelodling norr om Huskvarna. Vi fick en rundtur med bussen på smala vägar genom odlingen. Ägaren som var femte generation äppelodlare berättade om verksamheten. Vi såg tunna, smala träd, uppbundna vid bambukäppar. Träden beskärs 2-3 gånger om året för att behålla formen och släppa in sol och luft. De odlar och förädlar även en del vinrankor och annan frukt. Av äpplen görs must och cider. Allt plockas för hand och lagras i kylrum, först svalt och sedan lägre temperaturer. Vinteräpplen kan lagras i bara ett par plusgrader. Där sänker man syrehalten för att hindra ytterligare mognad. När det var dags för förmiddagskaffe fick vi varsin liten äppelpaj. Det serverades på logen, där vi satt på plankor, som låg över bockar. Annorlunda och gott.

Inne i *Huskvarna* var vi på Huskvarna muséum där man ställt ut alla olika produkter de tillverkat genom åren allt från gjutjärnsgritor, köttkvarnar, spisar, strykjärn till motorcyklar. En imponerande bredd på ingenjörskonst och konstruktion.

Visingsö var en fin naturupplevelse. Vi åkte i bussen genom skogen. Omkring oss såg vi ekar med ovanligt långa och raka stammar. Man planterar en ekplanta inne i en ring av andra mer snabbväxande träd. Det gör att eken får leta sig upp i ljuset och blir då rakare. Arbetet med föryngring och avverkning pågår hela tiden. Man avverkar ca 1000 träd om året. Vi åkte sedan på vägarna söderut och vände norrut igen. Överallt var jorden brukad av de bönder som bor där. Endast en mjölkbonde fanns kvar på ön nu. Kyrkan heter *Brahekyrkan* av grundaren Per Brahe, han har givit namn åt det mesta på ön.

Adress

Kyrkan invigdes 1636, då man rivit det mesta av den gamla kyrkan på samma plats. Mycket av det som finns i kyrkan är kvar sedan den tiden. Predikstolen satt på höger sida om altaret, en placering, som påminner om den danska tiden. Färjan till Visingsö utgår från *Gränna*, där fick vi vår sista lunch på Amalias restaurang där stod fläskstek på menyn. De flesta måltider på resan var bokade i förväg, vi hade bara att sätta oss till bords. De flesta dagar fick vi förmiddagskaffe med ostfralla. Gott och lagom mycket. Luncherna är svåra att planera menymässigt. Det kan bli köttfärsrätt två dagar efter varandra, men när det smakar bra så gör det ju ingenting. Två middagar åt vi på hotellen. Vi bodde ju två nätter i Kalmar och två nätter i Jönköping. En middag fick vi uppe på Taberg. Meny: Vättern-röding. Alla gemensamma måltider ingick i resans pris.

En fin resa att minnas, ett stort tack till Stig Forshult och Bo Holmgren med fruarna Kerstin och Birgitta för planering och reseledning.

Solveig Gustafsson

Konsthallen i Virserum, Foto: *StigF*